

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงแพะให้มีรายได้เสริมของกลุ่มผู้เลี้ยงแพะบ้านแม่ตึน๊ะ ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การเลี้ยงแพะของกลุ่มผู้เลี้ยงแพะบ้านแม่ตึน๊ะ และ 2) ศึกษาถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงแพะให้มีรายได้เสริมของกลุ่มผู้เลี้ยงแพะบ้านแม่ตึน๊ะ

วิธีการที่ใช้ในการศึกษามี 9 ขั้นตอน คือ 1) ประชุมชี้แจงโครงการ 2) ประชุมทีมประจำเดือน 3) ประชุมสมาชิกกลุ่มทบทวนและวิเคราะห์สถานการณ์การเลี้ยงแพะ 4) ศึกษาข้อมูลผู้ประกอบการกลุ่มผู้เลี้ยงแพะ ในจังหวัดปัตตานี 5) อบรมเรื่องความสำคัญของการรวมกลุ่มและบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม 6) ศึกษาฐานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผู้ประกอบการ/กลุ่มผู้เลี้ยงแพะ 7) ประชุมสมาชิกกลุ่มเพื่อสรุปผลการศึกษาข้อมูลและจัดทำแผน 8) ทดลองปฏิบัติงานตามแผนการเพิ่มประสิทธิภาพสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงแพะ และ 9) นำเสนอผลการวิจัยแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปเพื่อขยายผลการวิจัยผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์การเลี้ยงแพะของกลุ่มผู้เลี้ยงแพะบ้านแม่ตึน๊ะ

กลุ่มผู้เลี้ยงแพะบ้านแม่ตึน๊ะ ก่อตั้งเมื่อปี 2547 ถึงปัจจุบัน มีสมาชิกก่อตั้ง จำนวน 25 คน ได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการเกษตรเชิงพาณิชย์ (หนึ่งฟาร์มหนึ่งตำบล) แต่การรวมกลุ่มไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะสมาชิกกลุ่มขาดความรู้เรื่องการเลี้ยงแพะและสมาชิกกลุ่มทำงานไม่เต็มที่ และได้ฟื้นฟูกลุ่มใหม่เมื่อปี 2550 ปัจจุบันปี 2554 มีสมาชิกทั้งหมด 15 คน มีเป้าหมายการรวมกลุ่มเพื่อ 1.สร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก 2.ขยายเครือข่ายสมาชิกหมู่บ้านใกล้เคียงให้มีการเลี้ยงแพะทุกครัวเรือน และ ลดปัญหาเสียดินของเยาวชน ใช้ฐานทุนที่ยังคงเหลืออยู่จากโครงการหนึ่งฟาร์มหนึ่งตำบล และ ระดมทุนจากสมาชิกคนละ 1,000 บาท นำไปปรับปรุงโรงเรือน และ ซื้อพันธุ์พ่อ-แม่แพะเพิ่ม ผลการความพยายามของกลุ่ม ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ในรูปของพันธุ์แพะ เครื่องสับหญ้า ความรู้เรื่องการเลี้ยงแพะ ฯลฯ

การบริหารจัดการกลุ่มแพะบ้านแม่ตึน๊ะ มีคณะกรรมการ/ที่ปรึกษา ใช้หลักการทำงานแบบช่วยเหลือกัน แต่จะมีคนรับผิดชอบหลักอยู่ 5 คน มีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง ทุกศุกร์ที่ 2 ของเดือน สมาชิกสะสมเงินสัจจะคนละ 200 บาท/เดือน และ มีกติกากลุ่ม เช่น ขายปันผลปีละครั้ง โดยปันคืนสมาชิก 80 % ปันเข้ากลุ่มเพื่อเป็นงบบริหารจัดการ 20 %

ผลการดำเนินงานกลุ่มแพะบ้านแม่ตึน๊ะ ตั้งแต่ปี 2547- ปัจจุบัน ได้รับโล่รางวัลการประกวดแพะรองชนะเลิศอันดับหนึ่งปี 2549 สมาชิกกลุ่มมีความรู้ในการเลี้ยงแพะ สามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ได้ 5 คน สมาชิกกลุ่มมีความสามัคคีกันภายในกลุ่มและปรึกษาหารือกันร่วมกัน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน

ภาครัฐหลายโครงการ มีเงินหมุนเวียนในบัญชีประมาณ 20,000 บาท และ เป็นแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนา เป็นเครือข่ายผู้เลี้ยงแพะส่งออกเป็นระดับตำบลชื่อว่า “ เครือข่ายผู้เลี้ยงแพะตำบลป่าไร่ ” มีสมาชิกจำนวน 15 คน ครอบคลุม 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 5 บ้านวังกว้าง หมู่ที่ 7 บ้านกำแพงสูง และ หมู่ที่ 1 ต.แม่ลาน

จุดเด่นของกลุ่ม ประกอบด้วย 1) ประธานกลุ่มเป็นคนมีศักยภาพได้รับรางวัลสารวัตรกำนันดีเด่น ปี 2549-2552 เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) คณะกรรมการกลุ่ม เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความตั้งใจ และ ทำงานอย่างทุ่มเท 3) กลุ่มมีความเข้มแข็ง สมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคีให้ ความร่วมมือเป็นอย่างดี และ 4) เป็นชุมชน 2 วิถี ประชาชนไทยพุทธกับไทยมุสลิมอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือกัน มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

จุดด้อยของกลุ่มเลี้ยงแพะบ้านแม่ตึ่นะ พบว่า สมาชิกกลุ่มขาดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะที่ ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารที่เพิ่มปริมาณน้ำนม และการดูแลแพะเมื่อเป็นโรค ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่อง ของสมาชิกกลุ่มไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม และ การทำบัญชีรับ-จ่ายของกลุ่มไม่เป็นปัจจุบันและไม่เป็น ระบบ

2.แนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงแพะบ้านแม่ตึ่นะ

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเลี้ยงแพะบ้านแม่ตึ่นะ มีแนวทางดังนี้

- 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้คือ 1.สร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้แก่สมาชิก 2.สร้างความสามัคคีในหมู่สมาชิก และ 3.ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- 2)การบริหารจัดการโดยหลักการมีส่วนร่วม ทางกลุ่มใช้หลักการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมรับข้อมูล ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมในการติดตามประเมินผล
- 3) กิจกรรมที่ต่อเนื่อง การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มมีความต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะเงื่อนไข 2 ประการคือการ รับงบประมาณสนับสนุนซึ่งมีการประชุมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งในเรื่องกิจกรรมของกลุ่มคือการเลี้ยงแพะ ซึ่ง ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ต้องดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง 4) ทุน คือ ทุนทางสังคมในเรื่องความ เป็นชุมชนที่พึ่งพาอาศัยกัน ไปมาหาสู่ มีความสัมพันธ์โยงใยกันเป็นระดับเครือข่าย ทุนความรู้ภูมิปัญญา ดั้งเดิมในการเลี้ยงแพะ รวมทั้งการอบรม/แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องอาหารแพะและการดูแลแพะที่เป็น โรคที่ผสมผสานระหว่างความรู้ท้องถิ่นกับความรู้สมัยใหม่แก่สมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่องและที่สำคัญคือ ความเป็นมุสลิมที่มีความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับแพะ นอกจากนี้ยังมีทุนทางทรัพยากรที่ค่อนข้าง อุดมสมบูรณ์ มีอาชีพที่หลากหลายทั้งนาข้าว สวนยาง สวนผลไม้ เหล่านี้ล้วนเอื้อในการเลี้ยงแพะ และที่สำคัญอีกอย่างคือทุนทรัพย์ ซึ่งในกลุ่มมีการระดมเงินทุนกันครั้งแรกคนละ 1,000 บาท และมีระดมทุน ร่วมกันในรูปแบบของออมทรัพย์ทุกเดือน 5) เครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งได้รับจากภาครัฐ ภาคเอกชน เครือข่ายทางวิชาการ รวมทั้งชุมชนอื่นๆ ที่ร่วมกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ภาคประชาชน 6) การยอมรับจากสังคมภายนอก เนื่องจากกลุ่มได้รับรางวัลทั้งในนามส่วนบุคคลและ

ในนามของกลุ่ม การยอมรับโดยการเชิญเข้าร่วมประชุมในฐานะตัวแทนของกลุ่ม การยอมรับโดยเข้ามาศึกษาเรียนรู้ดูงาน การยอมรับจากสังคมภายนอกทำให้กลุ่มเข้มแข็งมากขึ้น

แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของแพะ การเลี้ยงแพะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งคนเลี้ยงต้องรักสัตว์และดูแลเอาใจใส่อย่างจริง ตั้งแต่ การคัดเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ การเลือกพันธุ์แพะจะนิยมเลือกพันธุ์ผสม ที่มีลักษณะแข็งแรง เติบโตเร็วและทนทาน การให้อาหารแพะนอกจากการให้อาหารตามมือ คือมือเช้า และบ่าย การให้อาหารตามฤดูกาล ควรเพิ่มพืชสมุนไพรที่มีสรรพคุณทางยาตามฤดูกาล การให้อาหารตามอายุของแพะ ลูกแพะ เพิ่มพืชอาหารสัตว์สมุนไพรที่มี สรรพคุณ เกี่ยวกับการเจริญอาหาร เร่งการเจริญเติบโต เช่น ฟักทะลายโจร ขมิ้นชัน ใบฝรั่งชันก กะเพราแดง หัวโพล ใบต้นสาบเสือ เป็นต้น แพะหนุ่มสาว เป็นแพะที่กำลังเจริญเติบโต เพิ่มพืชอาหารสัตว์สมุนไพรที่มี สรรพคุณ เกี่ยวกับการเจริญอาหาร เร่งการเจริญเติบโต ช่วยในการย่อย เช่น หญ้าครุ่น ต้นกระดุกไก่ขาว ต้นขาลิง ผักกะเจด เป็นต้น แพะท้อง เป็นแพะที่ต้องอาหารประเภทบำรุง เสริมสร้าง และป้องกันโรค ให้เพิ่มพืชอาหารสัตว์สมุนไพร สรรพคุณทางยา เกี่ยวกับการเจริญอาหาร ช่วยในการย่อยและช่วยในการคลอดลูก เช่น หญ้าตีนนก หญ้าเกล็ดหอย ต้นลูกใต้ใบ ต้นกระถินทั้งห้า ใบเทพทาร์ ต้นขัดหม่อน ต้นเกล็ดปลาช่อน เป็นต้น แพะหลังคลอด ให้เพิ่มพืชอาหารสัตว์สมุนไพรสรรพคุณทางยา เกี่ยวกับการขับน้ำคาวปลา ชักมดลูก เช่น ใบไผ่อ่อน ต้นช่อย ใบนาถ ต้นชักมดลูก เป็นต้น

การดูแลรักษาโรค การถ่ายพยาธิควรถ่ายอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เมื่อท้องอืด สังเกตได้จากท้องซึ่งป่องผิดปกติ สาเหตุอาจเกิดจากอาหารไม่ย่อย ให้ใช้กะปิอุดจุก และใช้น้ำมันร้อนนวด เมื่อมีอาการท้องร่วง ถ่ายเหลว อาจเกิดจากอาหารเป็นพิษ อาหารที่บูดเน่า ให้ยาฉีดยาปฏิชีวนะหรือยาที่ใช้รักษาคน เช่น ยาน็อกซี่ ฯลฯ เมื่อมีอาการเป็นตุ่ม คันที่ริมฝีปาก เนื่องจากกินอาหารตามกองชี้เถา ที่เผายยะ ให้พาทรมิกจีน มือแพะขนชี้ เนื่องจากเป็นกลาก เนื่องจากขาดสารอาหารหรือที่นอนไม่สะอาด ต้องอาบน้ำ ด้วยน้ำยาล้างจานถูด้วยแปรงให้ทั่ว อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เมื่อแพะตั้งท้อง ต้องแยกออกชั่วคราวจนกว่าจะคลอดลูก เพราะอาจจะโดนขวิดตอนแย่งอาหาร ทำให้แท้งได้

การตลาด ตลาดภายในชุมชน เนื่องจากแพะมีความสำคัญในเรื่องพิธีกรรม และมีความต้องการบริโภคในชีวิตประจำวัน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในแต่ละชุมชนที่ออกไปทำงานนอกชุมชนมากขึ้น และวิถีชีวิตของชุมชนที่เน้นความสะดวกสบาย ส่งผลให้ครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคลดน้อยลงไปในนัย ทำให้มีความต้องการอย่างต่อเนื่อง ตลาดภายนอก เนื่องจากการมีประสานการรวมกลุ่มระดับเครือข่าย ดังนั้นเมื่อมีความต้องการของตลาดก็จะมีประสานส่งต่อกัน